

Tabel nr. 13. Cheltuielile de tineret executate pe subprogramul 8603: Consiliul Raional (APL II) vs Primăria orașului (APL I), 2021–2025, mii lei

Anul	CR Basarabeasca (APL II): executat 8603, mii lei	Primăria orașului (APL I): executat 8603, mii lei	din care salarizare (oraș), %	Observații
2021	27,5	917,6	73,5%	Orașul cheltuie de circa 33 de ori mai mult decât raionul, dar preponderent salarii.
2022	28,9	1 084,8	60,1%	Raport oraș/raion ≈ 38×.
2023	28,2	1 142,9	67,4%	ONG-urile locale au executat 173,6 mii lei (granturi CNTM) – de 6 ori peste execuția raională.
2024	0,0	1 548,9	70,5%	Raion: execuție zero. Centrul orașenesc a funcționat integral din bugetul primăriei.
2025	32,2	1 326,9	90,1%	La oraș, 9 din 10 lei au mers pe salarii; raportul oraș/raion ≈ 41×.

Surse: buget.mf.gov.md, forma FA-010 (bugetele 1050 – raion și 1056 – oraș), 2021–2025. Rândul 2024 este evidențiat: anul în care raionul nu a executat nimic, în timp ce centrul orașenesc a funcționat integral din bugetul primăriei (1,55 mil. lei).

Imaginea de ansamblu este a unei asimetrii duble. Pe de o parte, o inversare de roluri: nivelul raional, care deține mandatul de coordonare a politicii de tineret, execută sume derizorii sau nimic (0 lei în 2024; 0 lei pe patru din cinci activități în toți anii), în timp ce nivelul orașenesc susține financiar singura instituție de tineret din raion. Pe de altă parte, o asimetrie a naturii cheltuielii: cei peste un milion de lei ai orașului nu sunt „activități pentru tineri”, ci în proporție de circa 72% salarizare și, în rest, întreținere. Concluzia care se desprinde este nuanțată – orașul finanțează, dar componenta de activități de tineret are un grad de finanțare minimal în raport cu costurile de funcționare –, iar lipsa dezagregării datelor împiedică o evaluare obiectivă a acestui raport.

8. Centrul de Resurse pentru Tineret „Phoenix” – studiu de caz instituțional

Orașul Basarabeasca dispune de o instituție dedicată tineretului – Centrul Regional de Resurse pentru Tineret „Phoenix” (МРЦ «Феникс»), aflat în subordinea primăriei, cu activitate documentată prin rapoarte anuale pentru 2022, 2023 și 2024 și printr-un plan de activități de acord pentru 2025. Este un fapt remarcabil: deși la nivel raional activitatea 00394 „Întreținerea centrelor de tineret” nu a fost niciodată bugetată, în raion funcționează efectiv un centru de tineret – doar că la nivelul APL I și în afara clasificăției de tineret.

8.1. Activitatea centrului, 2022–2024

Rapoartele anuale ale centrului descriu o activitate constantă și diversificată, organizată pe direcții: dezvoltare socială și personală a tinerilor, sport și mod sănătos de viață, educație civică și drepturi, acord. Dintre activitățile documentate: evenimente tradiționale („Colinde de Crăciun”, „Târgul de toamnă”); turnee de șah, dame, tenis de masă și „ștafete vesele”; discuții și traininguri tematice („Alcoolul – dușmanul sănătății”, „Responsabilitatea în viața omului”, „Cine este omul responsabil?”); cybersport; discotecă tematice și retro-discotecă; întâlniri cu personalități (regizorul Iacob Grebinnenko, cu prezentarea filmelor sale); acțiuni civice.

Componenta de parteneriate este deosebit de dezvoltată pentru o instituție de talia sa. Centrul a colaborat cu Inspectoratul de Poliție Basarabeasca (discuții privind „bullying-ul în rândul adolescenților”, „violența în familie”, „drepturile și obligațiile adolescenților”), cu AO „Радісчастя” (trainingul „Tineretul împotriva corupției”), cu Centrul de Inițiative Civice pentru Minoritățile Naționale (trainingul „Hackathon-ul activismului civic”), cu CIDSR (seminar de sănătate în cadrul proiectului „Femei informate, comunități sănătoase”), cu OO Centrul European „Pro-Europa” din Comrat („Târgul de toamnă” în proiectul „Lumea șanselor egale”, finanțat de Slovak Aid), precum și cu UNFPA, Feed-Back, AO Interacțiune și alte organizații naționale și internaționale menționate în rapoartele centrului. Specialiștii centrului au participat la formări la Centrul de Tineret „ARTICO” din Chișinău, la atelierul de elaborare a planului de dezvoltare a tineretului pentru 2024–2028 și la proiectul „Tineretul pentru planetă” (CNTM împreună cu Feed-Back).

8.2. Planul de agrement pentru 2025

Planul activităților de agrement al centrului pentru anul 2025, aprobat de primarul orașului în decembrie 2024, cuprinde 35 de activități distribuite lunar pe întreg anul, fiecare cu tematică, denumire, scop și buget individual între 600 și 8 500 lei, însumând exact 50 000 lei. Această sumă reprezintă tocmai componenta de activități propriu-zise din interiorul bugetului centrului – distinctă de cei circa 1,33 milioane lei executați în 2025 pe subprogramul 8603, care acoperă în cea mai mare parte salarizarea și întreținerea (secțiunea 7.1). Cu alte cuvinte, din bugetul total al centrului, doar o mică parte – de ordinul zecilor de mii de lei, comparabilă cu întregul buget raional de tineret – finanțează efectiv evenimente pentru tineri. Sinteza planului este prezentată în Anexa 3. Se impune și aici observația de delimitare din secțiunea 7.2: o parte dintre cele 35 de activități sunt, tipologic, evenimente cultural-festive (colinde, Maslenița, sărbătoarea de 8 Martie, programul de Anul Nou), astfel încât componenta strict de tineret a planului – educațională, sportiv-recreativă pentru beneficiari, civică – este mai restrânsă decât totalul nominal.

9. Strategia raională de tineret 2022–2026: analiza progresului de implementare

Raionul Basarabeasca dispune, din 2022, de primul său document strategic oficial dedicat tineretului: Strategia raională de dezvoltare a sectorului pentru tineret pentru perioada 2022–2026, aprobată prin decizia Consiliului raional nr. 03/22 din 07.06.2022. Documentul a fost elaborat de Asociația Obștească „Clubul Femeilor Golubka” în cadrul proiectului „Față în față cu tinerii” / Inițiativa de incluziune a tinerilor și tinerelor NEET, finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat de Suedia, implementat de Fundația Europa de Est în parteneriat cu CNTM, Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare și Agenția de Dezvoltare Regională din Transnistria. Analiza de față evaluează progresul implementării strategiei prin prisma datelor financiare prezentate în secțiunile anterioare.

9.1. Diagnoza proprie a strategiei: subfinanțare recunoscută

Este semnificativ că strategia își construiește diagnoza chiar pe constatarea subfinanțării: documentul afirmă explicit că „sectorul destinat activităților cu tinerii la nivel raional este subfinanțat”, indicând că în 2020 pentru desfășurarea evenimentelor destinate tinerilor au fost alocate doar 16,3 mii lei (cu referire la instrumentul „Harta bugetelor” al CNTM). Strategia constată, de asemenea, o serie de deficite structurale care condiționează direct realizarea Țintelor: în niciuna dintre localitățile raionului nu există consilii ale tinerilor sau consilii comunitare din care să facă parte tinerii; lipsesc centrele de tineret la nivel local; numărul asociațiilor de tineret este mic; iar finanțarea din bugetul raional a activităților și inițiativelor de tineret este scăzută (punct inclus explicit în analiza SWOT, la „puncte slabe”).

Cu alte cuvinte, strategia pornește de la o realitate financiară pe care datele acestui raport o confirmă și o prelungește în timp: în perioada de implementare 2022–2025, execuția raională pe subprogramul 8603 a fost de 28,9 mii lei (2022), 28,2 mii lei (2023), 0,0 lei (2024) și 32,18 mii lei (2025) – adică plată, apoi prăbușită la zero exact în perioada în care strategia trebuia să producă rezultate.

9.2. Prioritățile, Țintele și mecanismul de finanțare

Strategia stabilește patru priorități, fiecare cu obiective și Ținte cuantificate până în 2026: (1) consolidarea structurilor de participare – cel puțin 20% dintre tineri implicați decizional la nivel raional și 40% la nivel de APL I, creșterea cu 5% a voluntariatului și finanțarea a 6 proiecte pentru tineri (Sarcina 1.4); (2) oferirea de oportunități economice – creșterea cu 30% a numărului de tineri antreprenori și un mecanism de integrare socio-profesională a tinerilor NEET și cu dizabilități; (3) promovarea modului sănătos de viață – reducerea cu 5% a dependențelor și creșterea cu 20% a frecvenței secțiilor sportive; (4) implicarea în probleme de mediu – creșterea cu 25% a tinerilor eco-activi și fondarea a 2 asociații ecologice cu 10 proiecte.

Elementul central al capitolului de finanțare (secțiunea 4.3 a strategiei) este anunțarea unui mecanism inovator: crearea unui „Fond de susținere și implementare a ideilor tinerilor la nivelul raionului Basarabeasca”, urmând ca acesta să fie constituit prin decizie a Consiliului raional, cu un mecanism de finanțare din bugetul raional și din alte resurse atrase. Acest Fond este, în arhitectura strategiei, principalul instrument prin care Țintele de participare și de sprijin al inițiativelor tinerilor ar fi trebuit să devină realizabile.

Tabel nr. 14. Țintele strategiei 2022–2026 și stadiul lor evaluat prin prisma datelor financiare

Prioritatea / sarcina	Ținta stabilită (până în 2026)	Stadiu evaluat prin prisma datelor financiare
PI – Consolidarea structurilor de participare	Consilii ale tinerilor funcționale; $\geq 20\%$ tineri implicați decizional (raion), $\geq 40\%$ (APL I)	Nerealizabil în lipsa structurilor: strategia însăși constată că nu există niciun consiliu al tinerilor; activitatea 00461 = 0 lei în toți anii.

Prioritatea / sarcina	Ținta stabilită (până în 2026)	Stadiu evaluat prin prisma datelor financiare
Sarcina 1.4 – Finanțarea a 6 proiecte pentru tineri	6 proiecte/inițiative finanțate	Neindeplinită: nu există program rațional de granturi; activitatea 00462 = 0 lei în toți anii.
P2 – Oportunități economice	+30% tineri antreprenori; mecanism NEET/dizabilități	Fără linie bugetară rațională identificabilă pe subprogramul 8603.
P3 – Mod sănătos de viață	-5% dependențe; +20% frecvență secții sportive	Susținut punctual de MRC „Phoenix” (APL I); fără finanțare rațională dedicată.
P4 – Mediu	+25% tineri eco-activi; 2 ONG-uri ecologice + 10 proiecte	Fără finanțare rațională identificabilă.
Mecanismul-cheie – „Fondul de susținere și implementare a ideilor tinerilor”	Constituit prin decizie a Consiliului raional, finanțat din bugetul raional	Nu a fost constituit: nicio alocare pe activitatea 00462 în perioada 2021–2025.

Surse: Strategia rațională de dezvoltare a sectorului pentru tineret 2022–2026; datele de execuție bugetară din prezentul raport (secțiunile 5 și 6). Stadiul reprezintă o evaluare a autorilor pe baza execuției pe activitățile subprogramului 8603, nu o evaluare oficială a Consiliului raional.

9.3. Impactul evaluat și carențele de implementare

Confruntarea Țintelor cu execuția bugetară conduce la o concluzie clară: mecanismele financiare de care depinde strategia nu au fost activate, iar impactul real este, cel mai probabil, minim. Carențele centrale sunt următoarele. În primul rând, „Fondul de susținere și implementare a ideilor tinerilor” – mecanismul-cheie al strategiei – nu a fost constituit: pe întreaga perioadă 2021–2025, activitatea 00462 „Program de granturi pentru inițiativele tinerilor” a fost bugetată la 0 lei, ceea ce înseamnă că Sarcina 1.4 (finanțarea a 6 proiecte) a rămas fără sursă de finanțare. În al doilea rând, Țintele de participare (Sarcinile 1.1 și 1.2) presupun consilii ale tinerilor funcționale, pe care strategia însăși le declară inexistente, iar activitatea 00461 „Consolidarea structurilor reprezentative ale tinerilor” a fost, de asemenea, la 0 lei în toți anii. În al treilea rând, întreaga arhitectură de servicii (activitățile 00394, 00461, 00462, 00463) a rămas neactivată la nivel raional, singura activitate finanțată fiind 00239.

Un al patrulea deficit ține de monitorizare: strategia prevede un grup de lucru de monitorizare și evaluare (cu ședințe cel puțin o dată la 6 luni) și un raport anual de implementare prezentat Consiliului raional după primul trimestru al anului următor. Nu au fost identificate dovezi publice ale acestor rapoarte anuale de monitorizare, ceea ce face dificilă evaluarea oficială a progresului și sugerează că bucla de monitorizare prevăzută de strategie nu funcționează la parametrii stabiliți.

9.4. Riscuri de neimplementare

Din analiza de mai sus derivă câteva riscuri majore. Riscul principal este ca strategia să ajungă la termen (2026) fără ca mecanismul său central de finanțare – Fondul – să fi fost vreodată constituit, transformând documentul într-un exercițiu declarativ. Un al doilea risc ține de măsurabilitate: Țintele cantitative (20%, 40%, 30%, 25%) nu pot fi verificate în absența structurilor de participare și a unui sistem de colectare a datelor pe tineret, astfel încât, chiar

dacă unele activități au loc, progresul rămâne nedocumentat. Un al treilea risc este dependența de finanțarea externă: strategia a fost elaborată în cadrul unui proiect finanțat de UE și Suedia, iar în lipsa unei linii bugetare raionale proprii, sustenabilitatea acțiunilor după încheierea proiectului este incertă – risc pe care strategia îl recunoaște ea însăși, listând „dependența proiectelor de tineret de granturile internaționale” și „reducerea programelor de finanțare” printre amenințările din analiza SWOT. Anul 2024, cu execuție zero, este materializarea concretă a acestui risc.

9.5. Măsuri de remediere

Situația poate fi corectată prin măsuri care leagă direct strategia de buget. Prioritatea absolută este constituirea efectivă a „Fondului de susținere și implementare a ideilor tinerilor” prin decizie a Consiliului raional și bugetarea lui pe activitatea 00462, cu o alocare minimă de 50 mii lei/an – ceea ce ar debloca simultan Sarcina 1.4 și ar valorifica capacitatea de implementare demonstrată de sectorul asociativ local. În paralel, constituirea a cel puțin unui consiliu al tinerilor (raional și în orașul Basarabeasca) și bugetarea activității 00461 ar oferi baza structurală pentru țintele de participare. Este necesară, de asemenea, alinierea planului și bugetului anual de tineret la prioritățile strategiei, astfel încât execuția să nu mai fie erratică, și repunerea în funcțiune a grupului de monitorizare, cu publicarea rapoartelor anuale prevăzute de strategie. În fine, parteneriatul formalizat cu organizațiile care au deja capacitate de implementare – Golubka (autoarea strategiei), Feed-back, Fortuna, „Phoenix” – ar permite ca resursele publice, chiar și modeste, să fie transformate rapid în activități și servicii pentru tineri.

10. Constatări principale

1. La nivel raional (APL II), alocările pentru tineret sunt simbolice și stagnante: 30,0–50,0 mii lei anual, circa 1,2% din grupa „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă” și de 54 de ori mai puțin decât serviciile de sport; activitățile 00394, 00461, 00462 și 00463 au fost la 0 lei în absolut toți anii, iar în 2024 și activitatea 00239 – singura bugetată vreodată – a fost executată la 0 lei.
2. Granița dintre tineret, cultură și sport este estompată la ambele niveluri: bugetul raional de tineret este administrat de Serviciul cultură și cheltuit pe logistică de evenimente (materiale, transport); la oraș, o parte semnificativă a activităților planificate ca „lucru cu tineretul” sunt evenimente culturale calendaristice și de agrement; conform clasificății, cheltuielile de la 0812 (sport) și 082 (cultură) nu sunt cheltuieli de tineret, chiar dacă tinerii participă la ele.
3. Execuția bugetară raională este imprevizibilă: 91,7% (2021) → 96,3% (2022) → 56,4% (2023) → 0% (2024) → 64,4% (2025). Anul 2024, cu execuție zero la 50,0 mii lei aprobați, plasează raionul în grupul celor mai slabe patru APL II din țară, într-un an calificat de raportul național drept record negativ al ultimilor 7 ani.

4. Cheltuiala per tână (0-13 lei/an) este de 4-8 ori sub media națională (30-96 lei) și de peste 17 ori sub nivelul municipiului Chișinău, generând o inechitate teritorială severă pentru cei circa 3 300 de tineri ai raionului – cu atât mai nejustificată cu cât atingerea mediei naționale ar costa doar circa 313 mii lei anual.
5. Structura economică a cheltuielilor executate (2025: 82,6% procurări de materiale, 17,4% transport) indică un conținut preponderent logistic, fără servicii educaționale, granturi sau programe cu impact direct asupra tinerilor.
6. Traectoria raionului în rapoartele naționale 2021-2024 este consecvent negativă: buget per tână de circa 4,3 ori sub media națională (2021), exemplu de „lipsă de viziune” prin bugete înghețate (2022), exemplu de substituție public-asociativ (2023) și exemplu de „lipsă cronică de atenție” prin execuție zero (2024).
7. La nivelul orașului (APL I) există, în contrast cu raionul, o instituție de tineret finanțată substanțial din bani publici: Primăria orașului Basarabeasca execută pe subprogramul 8603 „Tineret” între 0,9 și 1,5 milioane lei anual pentru Centrul de Resurse pentru Tineret „Phoenix” – de 33-41 de ori mai mult decât raionul. În 2024 – anul execuției raionale zero – centrul a funcționat integral din acest buget (1,55 mil. lei).
8. Structura acestui buget arată însă că el finanțează în primul rând existența instituției, nu programele pentru tineri: salarizarea personalului a absorbit între 60,1% (2022) și 90,1% (2025) din cheltuieli, iar împreună cu întreținerea (utilități, reparații, active) depășește 80% în fiecare an; componenta de activități propriu-zise pentru tineri se limitează la câteva zeci de mii de lei anual. Concluzia este că orașul finanțează, dar gradul de finanțare a activităților de tineret propriu-zise este minimal.
9. Cheltuielile orașului sunt corect codificate la 0813/8603, dar sunt raportate global, pe o singură activitate (00239), fără a separa tineretul de sport (desfășurat tot la centru) și de administrare. Această agregare face imposibilă o evaluare obiectivă a raportului cost-rezultat. În plus, întrucât evaluările naționale ale CNTM acoperă exclusiv APL II, efortul real al orașului rămâne necontabilizat la nivel național, alimentând percepția că în raion „nu se investește în tineret”.
10. La nivelul orașului există, pe lângă problema structurii, și o problemă de execuție: bugetul aprobat al Centrului „Phoenix” a crescut de la 1 094,7 mii lei (2021) la 1 740,9 mii lei (2025), dar execuția s-a menținut între 63,2% și 86,9%, cu circa 1,92 milioane lei rămase necheltuite în perioada 2021-2025. Resursele necesare pentru finanțarea unei componente reale de activități cu tinerii există, așadar, deja în bugetul aprobat.
11. Sectorul asociativ local mobilizează resurse superioare celor publice (2023: 173,6 mii lei prin granturile CNTM față de 28,2 mii lei executate de APL II), fără a beneficia de un program public local de granturi (activitatea 00462).

10.1. Analiza SWOT a finanțării sectorului de tineret

Sinteza constatărilor de mai sus poate fi organizată într-o analiză SWOT, care pune față în față punctele forte și slabe interne cu oportunitățile și riscurile din mediul extern.

Tabel nr. 15. Analiza SWOT a finanțării sectorului de tineret în raionul și orașul Basarabeasca

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
• Existența unei instituții de tineret finanțate din bani publici – Centrul „Phoenix”, cu circa 0,9–1,5 mil. lei/an pe subprogramul 8603; • codificarea bugetară corectă a cheltuielilor orașenești la 0813/8603; • existența a două documente strategice – Strategia raională 2022–2026 și Strategia orașenească 2025–2029; • un sector asociativ activ (Golubka, Feed-back, Fortuna), cu capacitate demonstrată de a atrage finanțare externă.	• Buget raional simbolic (28–32 mii lei) și execuție zero în 2024; • componenta de activități propriu-zise pentru tineri sub 5% din bugetul centrului orașenească (restul – salarii și întreținere); • „Fondul de susținere a ideilor tinerilor” niciodată constituit (activitatea 00462 = 0 lei); • raportare agregată care împiedică o evaluare obiectivă (tineret vs sport vs administrare); • lipsa consiliilor tinerilor și a unui specialist dedicat (domeniul administrat de Secția Cultură).
OPORTUNITĂȚI	RISURI
• Mecanismele de cofinanțare propuse în raportul național 2024 – fond guvernamental „1+1” și mini-granturi cofinanțate de ANT; • Strategia Națională „Tineret 2030” și prioritizarea sectorului la nivel de politici; • parteneriate formalizate cu ONG-urile locale, care au deja capacitate de implementare; • accesul la finanțare externă (UE, UNFPA, Slovak Aid).	• Declinul demografic și migrația tinerilor – bază de beneficiari în scădere; • dependența acțiunilor de tineret de granturile externe, în lipsa unei linii bugetare raionale proprii; • presiuni bugetare pe fondul stagnării economice (PIB național +0,1% în 2024); • riscul ca strategiile de tineret să rămână declarative, fără finanțare din buget.

Sursa: sinteza autorilor pe baza datelor și constatărilor prezentate în secțiunile 3–9.

11. Recomandări

Recomandările de mai jos pornesc de la o observație de principiu: cele două autorități se află în situații financiare fundamental diferite și, prin urmare, au nevoie de soluții diferite. Raionul are o problemă de volum și de execuție – bugetează sume simbolice și nu le cheltuie –, în timp ce orașul are o problemă de structură – cheltuiește peste un milion de lei anual, dar aproape integral pe costuri fixe. În consecință, pentru raion prioritatea este să execute și apoi să majoreze, iar pentru oraș prioritatea nu este neapărat mai mult buget, ci realocarea unei părți din bugetul existent către activități și separarea corectă a raportării. Cele mai multe dintre măsurile propuse nu presupun resurse suplimentare.

11.1. Pentru Consiliul Raional Basarabeasca

1. Executarea integrală a sumelor deja aprobate. Prioritatea zero, care nu costă niciun leu în plus, este ca cei 50 mii lei aprobați anual să fie efectiv cheltuiți. Repetarea execuției zero din 2024 poate fi prevenită prin monitorizarea trimestrială a subprogramului 8603 și raportarea situației către consiliul raional, cu identificarea din timp a riscurilor de neexecutare.

2. Desemnarea unei persoane responsabile de domeniul tineret, în limita statelor de personal existente. Într-un raion mic aceasta poate fi o fracțiune de funcție sau o atribuție distinctă a unui angajat, esențial fiind ca domeniul să nu mai fie o anexă a gestiunii culturale. Raportul național identifică lipsa unui specialist ca fiind una dintre cauzele principale ale neexecutării bugetelor de tineret.
3. Constituirea „Fondului de susținere și implementare a ideilor tinerilor” prin activarea activității 00462, cu o alocare inițială realistă de 50 mii lei anual. Această măsură realizează angajamentul asumat prin Strategia raională 2022–2026, deblochează Sarcina 1.4 (finanțarea a 6 proiecte pentru tineri) și valorifică o capacitate de implementare deja existentă în sectorul asociativ local. Suma este potențial cofinanțabilă prin mecanismele naționale de tip „1+1” propuse în raportul național 2024.
4. Creșterea graduală, etapizată, a finanțării către ținta națională de 100 lei/tânăr. Un salt imediat la circa 250 mii lei nu ar fi realist; o traiectorie credibilă presupune consolidarea execuției la nivelul actual, apoi majorarea la circa 150 mii lei și atingerea țintei către 2029, corelat cu ciclul următor de planificare strategică.
5. Delimitarea clară a cheltuielilor de tineret de cele culturale: evenimentele culturale de masă nu se raportează pe subprogramul 8603, iar cheltuielile de tineret se orientează de la logistică (transport, materiale) spre servicii și programe cu efect direct asupra tinerilor.

11.2. Pentru Primăria orașului Basarabeasca

1. Dezagregarea raportării – măsura cu cel mai bun raport efort/rezultat, care nu presupune costuri. În cadrul bugetului Centrului „Phoenix” se impune separarea activității 00239 „Dezvoltarea și promovarea activității de tineret” de activitatea 00394 „Întreținerea centrelor de tineret”, precum și înregistrarea activităților sportive la subprogramul 8602. Fără această separare, nici autoritatea însăși nu poate ști cât din efortul public ajunge efectiv la tineri.
2. Stabilirea unei cote minime din bugetul centrului destinate activităților cu tinerii – de exemplu 10%, adică circa 130 mii lei la nivelul execuției din 2025. Măsura nu necesită resurse noi: sumele rămase neexecutate anual (183–665 mii lei) depășesc de câteva ori acest prag. Aceasta ar însemna o dublare–triplare a componentei actuale de activități, fără majorarea bugetului total, prin realocare internă. Un centru de tineret al cărui buget este consumat în proporție de peste 95% de salarii și utilități nu își poate îndeplini funcția programatică.
3. Corelarea Strategiei orășenești de tineret 2025–2029 cu bugetul anual: fiecare obiectiv al strategiei ar trebui să aibă o linie bugetară identificabilă și un indicator de rezultat, pentru a evita situația constatată la nivel raional, unde documentul strategic nu a fost însoțit de finanțare.
4. Indicarea sumelor pentru toate activitățile din planurile anuale, consolidarea planului primăriei cu planul Centrului „Phoenix” într-un buget unic de tineret al orașului și

dezvoltarea componentei educaționale și de participare (consultări cu tinerii, sprijin pentru structuri reprezentative – activitatea 00461), pe lângă agrementul care domină în prezent.

11.3. Pentru ambele autorități și partenerii de dezvoltare

1. Elaborarea unui plan comun de tineret raion–oraș, care să evite suprapunerile și să valorifice complementaritatea: orașul deține instituția și personalul, raionul deține mandatul de coordonare teritorială și poate finanța programe pentru tinerii din cele șase sate, care în prezent nu au acces la servicii de tineret.
2. Publicarea anuală a unui raport simplificat privind bugetul de tineret (planificat, executat, structură, beneficiari), accesibil tinerilor și organizațiilor locale – o măsură fără cost, care ar corecta deficitul de transparență constatat.
3. Formalizarea parteneriatului public–asociativ cu organizațiile locale care au deja capacitate demonstrată de implementare (Golubka, Feed-back, Fortuna, „Our time”, „For Happiness”), inclusiv prin contractarea de servicii pentru tineret și cofinanțarea proiectelor cu finanțare externă.
4. Utilizarea normativelor de cheltuieli prevăzute de HG nr. 1151/2002 și a măsurilor de susținere din HG nr. 1213/2010 la fundamentarea devizelor, precum și raportarea sistematică a datelor dezagregate către Ministerul Finanțelor și evaluările naționale anuale.

11.4. Plan de acțiuni prioritare

Sintetizând, măsurile de mai sus pot fi ordonate după prioritate și fezabilitate. Este de remarcat că cinci din cele șapte acțiuni prioritare nu presupun resurse financiare suplimentare, ci decizii administrative și de realocare.

Tabel nr. 16. Plan de acțiuni prioritare pentru consolidarea sectorului de tineret în raionul și orașul Basarabeasca

Nr.	Acțiunea	Responsabil	Termen	Cost suplimentar
1	Executarea integrală a bugetului deja aprobat pe subprogramul 8603 (50 mii lei), cu monitorizare trimestrială	CR Basarabeasca	anual, din 2026	zero (resurse deja bugetate)
2	Desemnarea unei persoane responsabile de domeniul tineret, distinct de gestiunea culturii	CR Basarabeasca	2026	în limita statelor existente
3	Dezagregarea raportării: separarea activității 00239 de 00394 și a sportului (8602) de tineret (8603)	Primăria orașului	bugetul 2027	zero (practică contabilă)
4	Stabilirea unei cote minime de 10% din bugetul Centrului „Phoenix” pentru activități cu tinerii	Primăria orașului	bugetul 2027	realocare internă (~130 mii lei)
5	Constituirea „Fondului de susținere a ideilor tinerilor” (activitatea 00462)	CR Basarabeasca	2026–2027	50 mii lei/an
6	Plan comun de tineret raion–oraș și raport public anual privind execuția bugetului de tineret	CR + Primăria	anual, din 2026	zero

Nr.	Acțiunea	Responsabil	Termen	Cost suplimentar
7	Creșterea graduală a finanțării raionale către ținta de 100 lei/tânăr	CR Basarabeasca	etapizat 2026–2029	până la ~250 mii lei/an

Sursa: sinteza autorilor. Costurile estimative sunt raportate la nivelul execuției din 2025 și la populația de tineri din același an.

12. Surse și referințe

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova – portalul de vizualizare a datelor bugetare buget.mf.gov.md (Buget/Generator de rapoarte; forma FA-010 „Raport privind executarea bugetului”, buget 1050 Consiliul Raional Basarabeasca, la situația din 31.12.2025); scrisoarea Ministerului Finanțelor privind prezentarea informației financiare pentru grupa principală „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă”, cu anexă pe fiecare APL de nivelul II.

„Evaluarea cheltuielilor alocate sectorului de tineret în cadrul bugetelor APL-urilor de nivelul II” – edițiile pentru anii 2021, 2022 și 2023; „Raport privind bugetele locale în anul 2024”; prezentarea „Cheltuieli de tineret 2024” (CNTM și parteneri).

Strategia raională de dezvoltare a sectorului pentru tineret pentru perioada 2022–2026 (Anexa nr. 1 la decizia Consiliului raional Basarabeasca nr. 03/22 din 07.06.2022), elaborată de AO „Clubul Femeilor Golubka”. Primăria orașului Basarabeasca – planurile anuale de lucru cu tineretul (2021–2025), aprobate de primarul orașului; planul activităților de agrement pentru 2025 al MRC „Phoenix” (aprobat în decembrie 2024); rapoartele anuale de activitate ale MRC „Phoenix” (2022, 2023, 2024).

Cadrul normativ: Ordinul MF nr. 208/2015 privind Clasificația bugetară, cu modificările și completările ulterioare; HG nr. 1213/2010 privind aprobarea unor măsuri de susținere a activităților de tineret; HG nr. 1151/2002 despre aprobarea Regulamentului cu privire la normativele de cheltuieli privind desfășurarea conferințelor, simpozioanelor, festivalurilor; Legea nr. 215/2016 cu privire la tineret; Strategia Națională „Tineret 2030”. Date demografice: Banca de date a Biroului Național de Statistică.

Solicitarea de date a AO Centrul de Inițiative ale Tinerilor „FEED-BACK” adresată Ministerului Finanțelor (nr. 31/03-26 din 27 martie 2026) privind cheltuielile planificate și executate pe codurile 08, 081, 0813 și subprogramul 8603, dezagregate pe activități, pentru CR Basarabeasca și Primăria orașului Basarabeasca.

Anexa 1. Bugetul de tineret al CR Basarabeasca pe activități, 2021–2025, mii lei

Anul	Cod / activitate (P3)	Aprobat, mii lei	Precizat, mii lei	Executat, mii lei	% exec.
2021	8603 / 00239 Dezvoltarea și promovarea activității de tineret	30,0	30,0	27,5	91,7
2022	8603 / 00239 Dezvoltarea și promovarea activității de tineret	30,0	30,0	28,9	96,3
2023	8603 / 00239 Dezvoltarea și promovarea activității de tineret	50,0	50,0	28,2	56,4
2024	8603 / 00239 Dezvoltarea și promovarea activității de tineret	50,0	23,5	0,0	0,0
2025	8603 / 00239 Dezvoltarea și promovarea activității de tineret	50,0	50,0	32,2	64,4
2021–2025	Alte activități ale subprogramului 8603: 00394, 00461, 00462, 00463	0,0	0,0	0,0	–

Surse: rapoartele naționale pentru anii 2021, 2022, 2023 și 2024; buget.mf.gov.md (FA-010, 2025). Toate alocările perioadei au fost efectuate exclusiv pe activitatea 00239.

Anexa 2. Planurile anuale de lucru cu tineretul ale Primăriei orașului Basarabeasca

A2.1. Planul pentru anul 2021 (total identificat: 10 000 lei)

Activitatea	Perioada	Suma planificată, lei
Concurs de desene pe asfalt „Orașul meu drag”, dedicat Zilei orașului	–	700
Manifestare dedicată Zilei Internaționale a Tineretului	10 noiembrie	1000
Acțiuni dedicate Zilei Mondiale de luptă împotriva SIDA	1 decembrie	900
Activități în cadrul Săptămânii Naționale a Voluntariatului	octombrie	2 300
Traininguri și seminare cu tinerii (stimă de sine, lucru în echipă, soluționarea conflictelor, mod sănătos de viață)	pe parcursul anului	2 000
Consultări cu tinerii, cu participarea administrației orașului (identificarea problemelor și necesităților)	aprilie-mai	600
Discoteci tematice (Ziua Tineretului, Ziua Sf. Valentin, Anul Nou etc.)	pe parcursul anului	2 500
Total identificat		10 000

A2.2. Planul pentru anul 2022 (total identificat: 3 000 lei)

Activitatea	Perioada	Suma planificată, lei
Eveniment dedicat Zilei Mondiale a Tineretului	10 noiembrie	400
Activități dedicate Zilei Mondiale de Luptă împotriva SIDA	1 decembrie	300
Activități în cadrul „Săptămânii Naționale a Voluntariatului”	octombrie	400
Traininguri și seminare cu tinerii: creșterea stimei de sine, lucrul în echipă, soluționarea conflictelor, susținerea inițiativelor tinerilor, promovarea unui mod de viață sănătos	pe parcursul anului	1000
Discoteci tematice, dedicate Zilei Tineretului, Zilei Sf. Valentin, Anului Nou etc.	pe parcursul anului	900
Total identificat		3 000

A2.3. Planul pentru anul 2023 (total: 14 000 lei)

Activitatea	Perioada	Suma planificată, lei
Manifestare dedicată Zilei Internaționale a Copilului	1 iunie	2 000
Concurs de desene pe asfalt „Orașul meu drag”	Luna mai	1 500
Manifestare dedicată Zilei Internaționale a Tineretului	10 noiembrie	1 500
Acțiuni dedicate Zilei Mondiale de luptă împotriva SIDA	1 decembrie	1 500
Activități în cadrul Săptămânii Naționale a Voluntariatului	octombrie	1 500
Traininguri și seminare cu tinerii	pe parcursul anului	2 500
Discoteci tematice	pe parcursul anului	3 500
Total		14 000

Sursa: planul de lucru cu tineretul în orașul Basarabeasca pentru anul 2023.

A2.4. Planul pentru anul 2024 (total: 20 000 lei)

Activitatea	Perioada	Suma planificată, lei
Manifestare dedicată Zilei Internaționale a Copilului	1 iunie	2 000
Concurs de desene pe asfalt „Orașul meu drag”	–	2 000
Manifestare dedicată Zilei Internaționale a Tineretului	10 noiembrie	2 500
Acțiuni dedicate Zilei Mondiale de luptă împotriva SIDA	1 decembrie	2 000
Activități în cadrul Săptămânii Naționale a Voluntariatului	octombrie	2 500
Traininguri și seminare cu tinerii (cu implicarea MRC „Phoenix”)	pe parcursul anului	4 000
Discoteci tematice (cu implicarea MRC „Phoenix”)	pe parcursul anului	5 000
Total		20 000

Sursa: planul de lucru cu tineretul în orașul Basarabeasca pentru anul 2024.

A2.5. Planul pentru anul 2025 (total identificat: 60 000 lei)

Activitatea	Perioada	Suma planificată, lei
Manifestare dedicată Zilei Internaționale a Copilului (cu Casa de Cultură a orașului și MRC „Phoenix”)	1 iunie	5 000
Manifestare dedicată Zilei Internaționale a Tineretului	10 noiembrie	10 000
Acțiuni dedicate Zilei Mondiale de luptă împotriva SIDA	1 decembrie	5 000
Activități în cadrul Săptămânii Naționale a Voluntariatului	octombrie	10 000
Traininguri și seminare cu tinerii (cu instituțiile de învățământ și MRC „Phoenix”)	pe parcursul anului	20 000
Discoteci tematice și sărbători cu tinerii (Ziua Tineretului, Anul Nou, Maslenița, Paștele)	pe parcursul anului	10 000
Total identificat		60 000

Anexa 3. Planul activităților de agrement al MRC „Phoenix” pentru anul 2025 (sinteză)

Planul, aprobat de primarul orașului Basarabeasca în decembrie 2024, cuprinde 35 de activități distribuite lunar, cu bugete individuale între 600 și 8 500 lei (în total exact 50 000 lei). Tipologia activităților: evenimente creative și tradiționale (colinde de Crăciun – 800 lei; „Sfânta apă în fiecare casă” – 800 lei; „Gulyai Maslenița” – 1 200 lei; master-class de măștișoare – 1 200 lei; „Sărbătoarea primăverii, florilor și frumuseții” de 8 Martie – 1 500 lei; „Cadoul pascal” – 900 lei; programul de Anul Nou „Luminița de Anul Nou” – 3 000 lei); activități sportive (turnee de tenis de masă – 800 lei; armwrestling – 800 lei; turnee de dame – 700–800 lei); cybersport (turnee de jocuri – 600–800 lei); activități educaționale și civice („Ziua umorului” – 1 300 lei; acțiunea „Porumbelul păcii” de Ziua Europei – 1 100 lei; amenajarea scuarului „Tineretului” – 1 300 lei; „Ziua sărbătorilor” – 1 200–1 500 lei); evenimente de divertisment („Ziua Sf. Valentin” – 1 200 lei; discoteci tematice și altele).

Fiecare activitate are definite luna de desfășurare și scopul (educația respectului pentru cultura și tradițiile naționale, promovarea modului sănătos de viață, dezvoltarea abilităților de comunicare și lucru în echipă, incluziune, dezvoltarea motricității fine, creativității și gândirii strategice etc.), ceea ce denotă o planificare operațională matură la nivelul centrului – în contrast cu caracterul sumar al bugetării de la nivel raional.

Notă: sinteza de mai sus reproduce structura și valorile documentului original scanat; sumele individuale au fost transcrise din acesta.

Anexa 4. Bugetul de tineret al Primăriei oraşului Basarabeasca, 2021–2025, mii lei

Anul	Cod / activitate (P3)	Aprobat, mii lei	Precizat, mii lei	Executat, Conform Datelor MF, mii lei	% exec.
2021	8603 / 00239 Dezvoltarea şi promovarea activităţii de tineret/ Centrul pentru Tineret Basarabeasca	1.094,7	1.100,5	917,5	83,37
2022	8603 / 00239 Dezvoltarea şi promovarea activităţii de tineret/ Centrul pentru Tineret Basarabeasca	1.291,2	1.511,7	1.084,8	71,76
2023	8603 / 00239 Dezvoltarea şi promovarea activităţii de tineret/ Centrul pentru Tineret Basarabeasca	1.786,0	1.808,3	1.142,9	63,20
2024	8603 / 00239 Dezvoltarea şi promovarea activităţii de tineret/ Centrul pentru Tineret Basarabeasca	1.781,4	1.781,4	1.548,8	86,94
2025	8603 / 00239 Dezvoltarea şi promovarea activităţii de tineret/ Centrul pentru Tineret Basarabeasca	1.740,9	1.740,9	1.326,9	76,21
2021–2025	Alte activităţi ale subprogramului 8603: 00394, 00461, 00462, 00463	0,0	0,0	0,0	–